

HETILAP.

A zentai járás és környékének közlönye.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Schvarcz Sándor könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetések és hirdetések is küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetési díj:

Egész évre 2 frt. — Félévre 1 frt.

Hirdetési díjak: Egész oldal 16 — Fél oldal 8-50 Negyed oldal 4-50. — Bélyeg díj minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttér petit sora 10 kr.

Zenta, 1889. május 17

Halhatatlan Eötvösünk előtt, midőn 1868-ban az általános tankötelezettség elvére alapítva a népoktatási törvényt megalkotta, egy szellemileg és anyagilag imponálni hivatott életerős nemzet képe lebegett. Az azóta lefolyt husz év alkotásai a tanügy terén fényesen hirdetik a megboldogultnak államférfiúi bölcsességét, hazaszeretetét.

Az államkormány, a községek, a hitfelekezetek, egyesek, szóval az egész magyar társadalom Eötvös intenióit megértve, lázas sietséggel fogott a százados mulasztások pótlásához. A kormány főképen a magyarosítás álláspontjára helyezkedve igen sok vegyes ajku községben magyar tannyelvű iskolát állított fel; a községek és hitfelekezetek szintén a haladó kor által is befolyásolva nagy erélyvel s áldozatkészséggel fogtak tanügyöknek modern alapon való rendezéséhez.

A hazai községek között a legelső között láthattuk Zenta városát, melynek haladni vágyó, áldozatkész közönsége oly tevékenységet fejtett ez irányban ki, mely egy nemzet tanügyének történetében csaknem páratlanul áll. Az is igaz, hogy a hatvanas és hetvenes években városunkban minden kel-

lék meg volt a nagyszabású alkotások létesítésére, keresztülvitelére.

Vezérlő férfaink közül ez időben számosan voltak olyanok, kik szent lelkesedéssel esüggtek városunk népoktatás-ügyének rendezésén, fejlesztésén; hozzá még megvolt a „nervus rerum gerendarum“ is, mert a fel nem osztott közlegelők birtoklása évenként fél millió forintnál több bevételt eredményezett. Boldog idők voltak ezek! A helyzet képe azonban a nyolcvanas évek elején megváltozott.

A közlegelők felosztása által költségvetésünk bevételi tétele felényire redukáltatott s így jó részben megfosztattunk fejlesztésre, betetőzésre váró közművelődési és közgazdasági intézményeink befejezésének eszközölhetőségétől. Mindenesetre pótolhatatlan mulasztást követtek el az illetékes befolyásos körök akkor, midőn a járás-egység feltételeinek megállapításánál figyelmen kívül hagytak oly dolgokat, melyek egy város szellemi és anyagi előhaladásának egyedüli garanciáit képezik. Tulhaladott álláspont volna azonban most e bal lépés részletezésébe boesátkozni. E helyett sokkal hasznosabb munkát végezzünk, ha őszintén feltárjuk városunkban az általános tankötelezettség teljes keresztülvitelét

gátló akadályait. A folyó évtized alatt Zenta város közönségének gondoskodása csaknem kizárólag a gymnasiumra terjedt ki. Ezen intézetünkön meg is látszik, hogy felszerelés tekintetében egyesíti magában mindazon kellékeket, melyek megkívántának ahhoz, hogy ezen intézet által nyújtott nevelés-oktatás sikeres s a ráfordított áldozatoknak megfelelő legyen. S ha mégis a gymnasiumi nevelés-oktatás eredményének hézagos volta felett hallunk itt-ott talán kevésbé jogos panaszt, annak oka részben abban rejlik, hogy a gymnasiumi oktatás alapját képező elemi oktatás fejlesztését egyidejűleg semmi figyelemre sem méltattak; mert kétségbevonhatlanul igaz az, hogy a szerves összefüggésben lévő közoktatási intézeteink fejlesztésének párhuzam s nem egymás rovására kell történni. Hogy adhasson egy a túltömöttséggel, felszerelési hiányokkal küzdő népiskola egy középiskolának olyan anyagot, melylyel képes legyen ebben a tankönyvirást monopolizáló korban az oktatási módszert és rendszert ignoráló tananyag-halmazt elsajátítani. Ezeket csak azért hoztuk fel, hogy ismerjék be csalódásukat azok, kik a gymnasium ügyeinek rendezésével azon nyugodt tudatban élnek, hogy városunknak közművelődés tekintetében most már min-

TÁRCZA.

A színészet nemzetiségi és közművelődési tekintetben.*)

A magyar színészetnek, melyet kevéssel eelőtt, sőt némelyek még ma is lenéznek, nagy fontossága volt a magyar nemzet életében mindannyiszor, valahányszor nyelvünket támadta meg valamely hatalom. Nyelvében él a nemzet. Ez örök igazság. Amely népnek nyelvét nem beszéli, annak nemzetisége sínes. Például hozom fel a zsidó népet, amely régi nyelvét ma nem beszéli. Régesrég, az ókorban, míg zsidó nyelven fejezte ki gondolatait és érzelmét a mai zsidók őse népe, addig volt zsidó nemzet; ma már nincs, ma már csak nép, s beletartozik azon nemzettestbe, melylyel együtt él, melynek nyelvén beszél.

Ha tehát valamely erőszakos hatalom nyelvünkre esapást irányzott, azzal nemzetiségünk életfájának gyökereit iparkodott elvagdorni. — Ilyenkor mindig erősebb lüktetést adott a nemzeti nyelvnek, e legfőbb kincsünknek kiművelésére vagy megőrzésére a nemzeti színészet, mely azonban, sajnos, nálunk csak az utóbbi időben vett lendületet.

*) Előadott május 5-én a zentai tanári kör által rendezett népies előadások alkalmával.

Azonban a színészet nálunk a közművelődés szolgálatába állott legelőször.

Hogy e hazában való településünk idejében, aminek, mint tudjuk mindnyájan, mostan van 1000 esztendeje, vagy e betelepülés előtt lett volna a magyar népnek oly valami játéka, mit mi színészetnek nevezünk; arról minden hallgat, arról a koról minden tekintetben nagyon keveset tudunk. 100 esztendeig élünk itt a betelepülés után régi pogány vallásunkban, míg nem első királyunk, szent István, ki az 1000-ik év aug. 15-én II. Sylvester pápa által küldött s máig is meglévő koronával Esztergomban megkoronázott, kezébe vette a hittérítés ügyét, s szigoruan elrendelte, hogy mindenki megkeresztelkedjék. Jóllehet már szent István atyja, Géza vezér is megkeresztelkedett, de ő maga nem vette kezébe a hittérítés ügyét. A magyarok erősen szítottak is a pogány vallásba, úgy hogy Thonuzoba, egy azon korbéli hatalmas magyar, a kényszerítéssel szemben kész volt inkább arra, hogy élve eltemessék, minthogy a keresztény hitre térjen. — Szent István azonban I. érsekséget, 10 püspökséget s 3 társas káptalant alapít. Papok eleintén Németországból kerülnek be hozzánk. Már szent István apja, Géza vezér, 973-ban követsége által békét köt I. Ottó német császárral Quedlinburgban, melynek értelmében Géza a keresztény papoknak országában védelmet is biztosít. E német papok a keresztény vallást gyorsan terjeszteni akarván, mindent felhasználtak arra, hogy a nép

előtt az új vallás kedves legyen. Legelső szép templomainkban a papok és más személyek vallásos színjátékokat rendeznek s előadnak különféle történeteket a bibliából, leginkább pedig Krisztus szenvedéseinek történetéből azon szándékkal is, hogy a bibliát a keresztény hitben még meg nem erősödött magyar néppel megtanultassák. E vallásos színjátékokat, melyeknek nyomait a bethlehemjárók, három királyok színjátékában a gyermekek némely vidéken maig is fenntartották, kell a magyar színészet csirájának tekinteni. A papok ezen játékokat miszteriumoknak nevezték. Azonban később ezen templomi színjátékba durva és aljas részleteket kevertek, miért is az ilyes játékok előtt a templom ajtait bezárták.

Ezen miszteriumoktól eltekintve, a legelső, színpadra írt drámákat 1550-ből bírjuk. Ez időben terjed nálunk a protestantizmus, vagyis a kalvinista, lutheranus és unitarius vallás.

A protestantizmus terjesztésére Sztáray Mihály tolnai pap ír két drámát, azaz színművet, melyeknek címe: „A papek házassága“ és az „Igaz papság tüköre“, egyik a papi nőtlenység, másik a katolikus papság ellen. Ebben a korban szokásban volt olyan színjátékokat is előadni, melyekben valami erkölcsi tételt költött példában tüntettek föl: pl. azon erkölcsi tételt, hogy a bűnös elveszi büntetését, egy, e korból fennmaradt e fajta színjáték, ugynevezett moralitás, ugy adja elő, hogy „miután a Jószelekedet el-

denben elég tétetett. Népiskoláinknak a túltömöttségéből és az iskolák elégtelenségéből származott misériáival más alkalommal fogunk foglalkozni.

Sok községben nincsen szakértő állatorvos, elküldenek tehát az esküdtekből egyet kettőt, s még hogy a gazdasági intelligencia is képviselve legyen — a bizottságot egy kaputos gazdával is megszaporítják. Itt ez így rendben is volna akkor, ha mint az ország egynemely vidékén pl. a Kunságban és Dunán túl, hol az esküdtek és a községi előljárók olyan értelmes és jómódú gazdákból állanak, kik erkölcsi kötelességből veszik fel a községi előljáróság szerepét, mert ezek nem a hivatalos 1—200 fét bérért szolgálnak, hanem kötelességből s azonkívül gazdaságuk rendben van és maguk is a jó és értelmes gazdáknak az elejét képezik, és ha, mint mondám, ilyen 2—3 értelmes előljáró megy bikát venni szakértő állatorvos nem léteben — még megjárja, mert ezek értenek is a dologhoz valamit és nem a napidíj lelkesíti őket; — de képzeljük el azt, hogy ott, hol az esküdtek és egyáltalában az előljárók nem igazi földműves gazdákból, hanem elszegényedett vagy nyugalomba vonult iparosokból állanak és ezek állatorvos nélkül mennek bikát vásárolni, milyen eredmény kísérheti ezeknek a felkésedését, mikor a legjobb akarat mellett sem értenek hozzá és azonkívül a kezük is meg van kötve, nem nyújtózkodhatnak azon árig, amely az igazi és tökéletes tenyésztőállatára méltán követelhető.

Többnyire az ily vásárlások 2—2½ éves bikát szoktak beszerezni, melyekkel aztán fedezetvéen hamar tönkre mennek, minthogy fiatalosságuk mellett még roszul is vannak tartva és nagy mértékben kihasználtnak. Ily fiatal állatokkal azonban még nem volna szabad fedezetelni, azonban mit törődik az ilyenekkel az előljáróság „bika bika” mondják ők és tegyük fel, hogy egy község, hol 800 tehén van, ha megteszen is annyit, hogy 7—8 bikát beszeres: az eredmény mégis meglepően szomorú. A 800 tehénből meddón marad minden évben 3—400 tehén, meddón pedig azért, mert a bika a téli tartás alatt leromlik, dacára, hogy tengeriszár és buzapolyvával el van látva; tavaszfelé a bikákat csaknem emelgetni kell: igaz ugyan, hogy szénát tavaszfelé kapnak, de azt is csak keveset és rosztat. Abrakról szó sincs. Ugyan minek is volna, hiszen az sokba kerül?

Ilyen állapotban lévén egy község bikaállománya: képzelhető-e, hogy ott a szarvasmarhatenyésztés legalább mennyiségi szempontból emelkedjék? Valóban nem! Nem pedig főleg azért, mert az elerőtlenedett állatokban a nemű ösztön egyhamar fel nem ébred, a tehénállomány nagy része szintén ilyen viszonyok közt telelve át — a borjuszaporodás lehetetlenség.

A legtöbb község tehát kevés és roszt bikát tart, ezért aztán csak egy oly helyen is, hol 800 tehén van és annak fele meddón marad, pusztán a 400 borju értékvesztését tekintve s egy-egy borjut csak 10 fribba számítva, már ez 4000 frib; ha aztán az ez uton elvesztett tej értékét is csak ennyire becsüljük — már 8000 fribbal lett a község szegényebb.

Hát ez mind meg fog változni, ha a mezei rendtartásra vonatkozó törvény életbe lép. A községet kényszerítendi a törvény, hogy jó bikát, egyáltalán jó apaállatokat tartson ugy itt, mint a sertésenyésztésnél.

Mert hogy eddig oly hanyag rendszer el-tűrve lett oly gazdag vidéken mint Bácska, hogy pl. a kanász volt köteles kant tartani: az valóban szomorú dolog. Csodálkozhatik az ember ha látja, hogy meg malacz is van egy egy községben, mikor a kanász manipulációt mindenki ismeri, melyet jónak látunk itt érinteni.

Egy-egy esürhében van minimum 40—50 kocza s erre a kanász tart egy öreg és egy fél-éves kant. Ha a kan feljavul s gondolja, hogy 1—2 frib nyereséggel rajta tudni lehetséges — eladja, s ha nem vehet bamarjában kant, akkor a 10 kocza tekintete a südőkan felé irányul. De az sem ritkaság, hogy a esürhe kan nélkül van; és ha van is két kan minden esürhében — milyen az? Az agártól a legtöbb esetben csak sertéi által különbözik. Mert hát miért is tartana a kanász jofele kant, mit törődik ő azzal, csak legyen két állatja, melyet „kan”-nak lehessen nevezni.

És ez a gazdag lakosság ilyeneket elnézhet! Hiszen mi be kerülne az a községnek, ha maga tartana, de nem a koplalón, 8—10 kant; megválogatná a legjobb tenyészetekből? Ezekkel gazdagítani a közlakosságot akkor, ha annak kezéje nem maradna üresen, vagy ha a malaczszaporulat mennyiség és minőségileg emelkedne?

Mielőtt befejezném e szomorú értekezést, jónak látom egy gazdatársam nézetét a bikatartást illetőleg körvonalozni s mint igen ócsó és praktikus eszmét ismertetni.

Vegyük fel, hogy egy-egy község, melyben 800 tehén van, az újabb törvény értelmében legalább 10 bikát lesz köteles tartani. Ennek a 10 bikának a beszerzési költsége kitesz minimum 2500—3000 fribot.

A bikák tartása darabonként bele kerül a községnek 80—100 fribba, természetesen azt véve tekintetbe, hogy tavaszfelé, még a fedezési idő előtt jóval, abrakkal is el kell látni a bikákat, nem úgy mint most némely községben, hogy a bikát emelgetni kell.

A beszerzési árral együtt tehát a községnek 4000 fribja szerepel a szarvasmarhatenyésztés körül, de még ezen kívül arra is kell számítani, hogy a bikákból el is pusztulhat 1—2 darab, ezeket tehát pótolni szükséges. Tagadhatatlan tehát, hogy ez

tekintélyes összeg, melyre minden községben ag-gódba gondolnak, mert a főjövedelem a közlege-lők felosztásával megszűnt.

Es éppen azért, mert ez így van, néhány év alatt segíteni lehetne ez állapotokon annak fokozatos életbeléptetésével, hogy minden község a saját gazdái által nevelt bikákkal láttatnék el oly módon, hogy a gazdák által felnevelt és éven-ként pl. őszszel bemutatott bikákból kiválasztanú a legszebb és legtökéletesebb példányokat olyan számban aminőben azt a törvény előírja.

Azon esetben, ha elfogadtatnék azon elv, hogy a község értelmes gazdái által tenyésztett vagy beszerzett bikák legjavából kiválasztatnának a legtökéletesebb példányok olyan számban, amilyenben az megállapítva van; és ezen állatok után a község évenkénti bért fizetne a gazdáknak; elérhető volna az, hogy először a befektetési és kockázatási tőke a községet nem terhelné, másodsor a haszonbér fejében alig fizetne annyit, vagy valamivel többet, mint amennyi jelenleg a bikák évi tartása készpénzben kiteszen.

Ezzel egyrészt az állattenyésztési kedv is fokoztatnék, mert minden gazda iparkodna jóra-való bikát nevelni, hogy esetleg az övét bérelje ki a község; de másrészt a községnek is módjában volna minden évben válogatni a bikákban, miután a kimutat ekkor évente nagyobbodnék s végeredményében a közlakosság nyerne, mivel alig hihető, hogy ez esetben 5—10%-nél nagyobb lenne a meddő tehének száma.

Természetesen az apaállatoknak tavaszi abra-koltatása és jó takarmánnyal való ellátása a községet terhelné. Azon idő alatt pedig, míg a esorda ki nem jár, minden bikát az illető tulaj-donos látna el. A felügyeletet továbbá, mely a bikák pontos és okszerű táplálása körül eddig ismeretlen volt — önként elvállalná a tulajdonos, mert érdekében állana neki, hogy a község pénzén beszerzett szénát, zabot az ő bikái egyik meg, ne pedig idegen emberek lovai; — miután megtörténhetik, hogy ha az árlejtés alapján ki-adott bikák telettése befejezve lett s a tavasz beköszöntével az emelgetett bikák részére a köz-ség szénát vesz, a széna elfogy, de az emelgetés megmarad.

Lássuk most a dolog pénzügyi oldalát. Ed-dig a bikák telettése egy-egy olyan községben, melynek 7—8 bikája volt — belekerült a téli és nyári tartást készpénzben felvéve darabonként 60—80 fribba s a bikák még sem voltak elegendő számban sem kellő minőségben beállítva. A tőke-befektetés a kockázat, a kiselőjezés általi pótlás tehát belekerült a községnek évenként 3500—4000 fribjába és így sem volt tökéletes az állomány, melyet beszerezni kötelessége volt. Ha a jelen tervet figyelembe vesszük, a költségek alig fog-ják az eddigiek negyed részét kiténni, amennyiben ha 10 bikát tart egy község, annak évi bére

hagyta a földet, a Vécet marad ezen azaz s egy-más után lépnek föl a szivtelen Gazdag, a Rabló és a kegyetlen Tisztartó, kiket azonban a Halál mind pokolra kerget.

1500 körül Németországban divatba jöttek az iskolai drámák, melyeket a gyermekek, külön-nösen a nagyobbak, valamely iskolai ünnepély alkalmával, például a tanév végén adtak elő.

Nálunk ilyen iskolai színművek főleg a ka-tholikus iskolákban virágoztak, miért is rende-sen jezsuita-drámáknak nevezik őket. A legrégibb magyar iskolai dráma, mi ránk maradt, igen együgyű; azt adja elő, hogy az Ádám házához ellátogató Isten a mosdani nem akaró s imádkozni nem tudó, szófogadatlán Kaint megbünteti.

Mindezen elősorolt színjátékok azonban meg nem felelhetek a fejlődő ízlés követelményeinek már nálunk sem. A külföldön, főleg Olasz-, Fran-czia- és Angolországban a közönség mulattatására és tanítására, illetve okulására jó darabokat adtak elő; sőt már az opera, vagyis a színművészet azon faja, mely dalban fejezi ki a gondolatokat és ér-zelmeket, mindenfelé virágozásnak indult. Nálunk mindezekről csak annyiban tudunk, hogy e nem-zetek színészi jó pénzkereset fejében el-ellátogat-tak hozzánk.

Az olasz bohójátékos színész magával hozta masque-ját is, azaz álarcját, és ezen masque-jával

mint maszkará, és bohókás játékaival meg tudta nevetetni a magyart, habár beszédjét nem is ér-tette. Angol énekesek is tudtak mulattatni, hi-szen az ének volt a fő, nem amit elmondtak benne. És ily kőborító színészársaság sok elődött náunk. De meg egyes főuraink saját birtokukon szép színházakat építtetvén, drágán fizették meg a külföldi jó színészeket. 100 évvel ezelőtt még nincsen magyar színházunk.

Sőt még csak 3 év múlva: 1892-ben lesz száz éve, hogy a legelső magyar színtársulat va-lami Unwerth nevű német grófnak, a budai német színház bérletjének, igazán unwerth személyével folytatott kinos harcra után a legelső magyar színelőadást a budai hídfőnél épült fabódében megtarthatta. Kelemen Lászlónak a legelső ma-gyar színigazgatónak és színésznek martysága tette lehetővé a magyar színügy meggyökerezését, mert a rendkívüli lelki erővel megáldott, előkelő esaládból származó és szép képzettségű fiatal em-bernek vagyonát, sőt szerelmét és előkelő szüle-tésű menyasszonyát s ráadásul egész életét kellett arra a harcra áldoznia, mely megteremté a leg-első magyar színházat, ha mindjárt csak ideigle-ne-et is.

E lelkes bajnoknak rövid élettörténetét be-szes engedelmölkkel, vázolni szeretném.

Kelemen László Bihar vármegyében 1768-ban született. Atyja Kelemen Mihály Erdélyből került Pestre, anyja Makóról való volt, a Makón

most is élő Török-család egyik őse: Török Rozá-lia. — Dacára annak, hogy Kelemen Mihálynak nem volt nagy jövedelme, s hogy családja igen nagy számu volt, mégis a jobb módúak közt em-legettek őt. Fiai nevelésére igen sokat költött: nem is maradt el a jó eredmény. Fia László alig végezte el az ügyvédi tanulmányot, már is Grassalkovich gödöllői uradalmába neveztetett ki ügyészszé. Ezen állás szép jövedelmét élvezve, némi csekély vagyont is szerzett magának, mely-lyel később mint színtársulat-pártfogó kezdé szer-vezni ama társaságot, melynek később igazgatója is lett. A tudományos ifju közbeesülésnek örven-dett, s így a vagyonosabb polgári családoknál is szívesen látott vendég volt. Még mint fiatal em-ber ismerkedett meg Budán Balogh János királyi tanácsos egyetlen leányával. A két ifju egymás-hoz való vonalmát az atya csakhamar észrevette, s nemcsak hogy nem akadályozá, sőt örvendett a viszonyoknak. Ő Kelemen Lászlóban leánya számára gyengéd, jó férjet, s a szép készségű ifjuban egy jövendőbeli nagy embert látott. Ezenközben a tanácsos ajánlatára tapasztalatai bővítése végett külföldön nagyobb utazásokat tett.

(Folytatása következik.)

Mészáros Lajos.

800—1000 frtnál nem rug többre s az egész évi takarmányozás költsége sem fogja a községet terhelni, mert a legeltetési időszakon kívül a bika a gazdájánál lesz, aki annak tartásáról is gondoskodik. Mihelyt azonban az az idő bekövetkezik, hogy az apaállatokra szükség lesz, a már az ősszel kiválasztott bikát a községnek jogában álljon berendelni, mely esetben az állatok tartására a község köteleztetik. A tartásnál természetesen csak mint fogpiszkolóknak szabad a rengeriszárnak szerepelni, a főhelyet az abrak és a széna foglalja el.

Ha a legeltetési idő alatt a bika tenyészképtelenné válnék, akkor azt helyettesíteni a bérbeadó gazda kötelessége lesz.

Ez volna főbb pontjaiban a tervezet, amely mindenestre megérdemli a komoly figyelmet. Nem mondom hogy ellene nem lehetne némely kifogásokat felhozni, de sok és tán több érv hozható fel mellette mint ellenében, annyit azonban ki lehet jelteni, hogy a terv életre való, mert mindkét fél a község és a közlakosság, továbbá a bikanevelő gazda érdekei szép összhangba állíthatók lehetnek ez alapon. A község is nyer, mert befektetési tőkét nem kell teremtenie e célra, a bikanevelő gazda is nyer, mert 3—4 évi használat után ingyen marad neki a bikája; de legtöbbet nyer a közlakosság, mert tehenei után bizton számíthat évenként egy borjura és arra, hogy időközben azok nem fogják őt tej nélkül hagyni.

Szobonya Bertalan.

Felhívás

Zenta város tanoncztartó, tisztelt iparos mestereihez.

Mintegy 6 éve már, annak, hogy magas kormányunk jóakaratu gondoskodása folytán az iparos tanoncok új alapra fektetett, szakszerű nevelésoktatásban részesülnek — az ipariskolában.

Az országos intéző körök ezen új tanintézetek felállítására által mindenkifölött azt ohajtották elérni, miképp iparos ifjaknak, a jelenlegi s jövőendő tanoncok iskolai tanulmányai után a hazai nagy társadalomnak szerencsésebb családjai közé jussanak s ott állandóan megmaradjanak, hogy ekképpen iskolai tanulmányaikból kifolyó műveltségük és esetleg ipari szakképzettségük nyomán, majdan országos tisztelet- s közbecsülésnek örvendjenek.

Az iparos osztálynak ezen fölötté fontos szellemépítéséhez az iskolával, nekünk mostani iparos mestereknek szintén karöltve kell hozzájárulnunk, hozzá bár szerény, de legtisztább jóakarattal s legodaadóbb igyekezettel.

És pedig miképpen?

Többek között úgy, hogy míg az iskola az iparos tanoncoknak a szellemi kinevelését adja, soha el nem muló örökség gyanánt, addig mi, mesterek, tanoncainkat iparunk illető ágáiban belsőleg helyesen kiképezni, tökéletesíteni iparkodjunk.

Tanonczainkat mesterségünkben tanítsuk, iparágiak szerint őket szívvel-lélekkel buzdítsuk! Ragadjunk meg erre nézve minden kínálkozó alkalmat, hogy az iskolai műveltség mellett az általános ipar terén a tanonczot mindig előbbre segítsük, hogy őket szakmájukban önálló gondolkodásra, alkotásra serkentjük és szoktassuk!

Tanonczaink oktatása alkalmával gondoljunk arra, t. iparos társak, hogy ily emberbaráti cselekedettel önmagunkat, a magyar iparos osztály tekintélyét s közbecsülését emeljük.

Ilyetén munkálkodásunk közepette gondoljunk arra, t. iparos társak, hogy ezen becsületbeli kötelességünkkel a hazai ipart fejlesztjük s nemeshitjük; ezáltal Magyarország, az imádott hazánk tekintélyét, jólétét öregbítjük, melylyel pedig magának a drága hazának teszünk hasznos szolgálásokat.

Egy ily nemes, emberbaráti, hazafias cselekedetre hívjuk fel ezáltal t. iparostársaink becses figyelmét.

Ugyanis alsófoku ipariskolánkban az idej tanév végén éppen úgy, mint az előző években, iparos tanoncz-munkakiállítás lesz rendezve.

Evégből teljes bizalommal kérjük fel önöket, t. iparos mestereket:

Hassanak oda, hogy ipariskolába járó tanonczaik a munkakiállításra egy vagy több munkadarabbal részt vegyenek.

Csak az tudja, akit a tapasztalat reáveztett, hogy mily szorgalmat és lelki erőt idéz elő az iparostanoncznál az a gondolat, miképp az ő keze készítette munkája elbírálás végett a város összes

szakembereinek vizsgáló figyelmé elé kerül, hogy az ő szorgalmának gyümölcse esetleg dícséretre vagy pedig jutalomra is érdemesítve lesz.

Ugyanezért kérve kérjük még egyszer önöket t. iparos mester urak, miszerint a fentieket becses figyelmükre méltatni, illetőleg tanonczaikat a munkakiállításra felszólítani, buzdítani, szükség esetén pedig szigorubb utasítást is adni szíveskedjenek.

Zenta, 1889. május 14.

Hazafiai üdvözléttel

Sétáló Sándor
ipartestületi jegyző.

Temesváry Sándor
ipartestületi elnök.

Helyi és vidéki hírek.

— **Elismerésre méltó intézkedés.** A „Zentai önk. tűzoltó egyesület” f. hó 15-én megkereste Roth Nándor kir. járásbíró urat, mint a zentai járásbírószékhely vezetőjét, miszerint a vezetése alatt álló hivatalnál alkalmazásban levő azon hivatalnokoknak, kik a tűzoltó egyesület tagjai, tűzvédekezéskor alkalmával bejelentés nélkül kivomulást engedélyezzen, mely megkeresvényre már f. hó 16-án 469 eln. 889. sz. a teljes készséggel adta meg az engedélyt. — Ezen tette — dícséretre nem szorul, mert önmagát dícséri.

— **Eljegyzés.** Dr. Fischer Miksa orvos-tudor, városunk szülötte, ki jelenleg Autalfalván körorvos, f. hó 15-én váltott jegyet megyénk egyik szépével, Ettinger Gizella kisasszonnyal, özy. Ettinger Róza topolyai földbirtokosnő bűjös leányával. Az ég áldása kísérje kötetendő frigyüket.

— **Hondl Győző** urat az építés alatt lévő vasutunk főmérnökét nagy csapás érte. F. hó 11-én kedves kis fiacskája meghalt, menybe költözött anygalkának. Ismerősei és tisztelőinek őszinte részvéte nyújtson vigaszt a fúradhatlan és tevékeny apának, hogy továbbra is teljes odaadással működhessek hazai közlekedési utunk létesítése körül.

— **Beküldetett.** Reitmann Ferencz a „Zentai Ellenőr” szerkesztője több ízben többek jelenlétében becsület szóra kijelentette, miszerint városi képviselővé leendő megválasztatása esetén — mivel most már egy illúsióval szegényebb és egy csalódással gazdagabb — azt el nem fogadja. — Megválasztatása után ezen ígéretét megújította. — Mindéddig még nem hallottuk, hogy becsület szavát beváltotta volna, sőt több bizottságban állást foglalt. — Saját reputációjára érdekében figyelmeztetjük őt, hogy ne tegyen úgy mint az egyszerű ember, aki vizet prédikált és bort ivott. Az „Ellenőr” több hívója.

— **Megrendítő szerencsétlenség történt** f. hó 17-én d. e. 11 órakor a Tiszán. Pelcz István asztalos mester inasa: Búrány János 3 iskolás gyermeket elcsalt magával csolnakázni. Amint a sebese folyó a 4 fiúval felt csolnakot a hajóállomás kikötőjéhez odacsapta, az azonnal fölborult s a bennülő 4 gyermek mind a Tiszába hullott. A parton dolgozó munkások rögtön siettek a szerencsétlenek megmentésére, de buzgó munkájuk csak félig sikerült, amennyiben a gyermekek közül kettő belefúladt az árba. Egyike az elvesztetteknek a veszedelem okozója, az inas-gyermek volt. — Ebből csak az a tanulság, hogy a szülők jobban vigyázzanak gyermekeikre!

— **Beküldetett.** Az igen tisztelt rendőrkapitányság szives figyelmét ezuttal két nagy vizsgálásra bátorodunk felhívni. Egyike a bajoknak az, hogy a piaczi kofák, bár erre szigoruan tilalom létezik, már a hajnali órákban összevásárolják a baromfiakat, úgy, hogy a 6—7 órakor kimenő városi közönség már a kofa-asszonyoktól felszórólt árait kénytelen megfizetni. Városi rendőrigyan van ott mindig, de azok — valószínűleg a piczulák hatása alatt — rendszeren vakok és süketek. — A másik visszás állapot az, hogy a piaczon már annyira szentelenek a kéregető kolduosok, hogy a vásárló közönséget a szó szoros értelmében agyonboszantják. — Teljes bizalommal fordulunk a tek. főkapitány ur orélyéhez, tisztelettel kérvén őt, miképp e bajokat hatáskörében lehetőleg orvosolni és megszüntetni szíveskedjék.

— **Olvastuk** Vartus Alajosnak a Maták, úgy Hitri Péter és több társai elleni fenytő ügyben a szabadkai kir. törvényszék által 4352/1889. bf. szám alatt hozott felmentő ítéletét, de abban Nyitrai János kir. jb. aljegyző ur ellen fegyelmi vizsgálatról nincs szó, mit az igazság érdekében Nyitrai ur kívánsága folytán szívesen közlünk.

— **Balesetbiztosítás.** A „Zentai önk. tűzoltó egyesület” — tekintettel ezen körülményre, miszerint az egyeleti tagok az előforduló tüzesetek alkalmával való működés közben esetleges szerencsétlenségeknél vannak kitéve, ami úgy az ez esetekben szükséges erélyt s bátorságot csökkenti, mint az oltási munkálásokat nehezíti, — czélzsa-

rúnek, szükségesnek látta az egyeleti tagok biztosítását balesetek ellen. Ezen igazán szükséges intézményt az egyesület ez év folyamán tartott közgyűléséből kifolyólag életbe léptette s biztosította tagjait baleset s bekövetkező haláleset ellen a „bécsi baleset elleni iparbiztosító társulat”-nál, mely társulat nem eléggé méltánylandó magatartást tanúsított az egyelettel szemben, midőn legelső esetben, a zentavidéki takarékpénztári tüzeset alkalmával megsérült tűzoltónak, ki sérülése következtében 14 napig az ágyat őrizte, összesen 14 frtot hiány nélkül kifizetett. Ezen ténynyel szemben midőn a zentai önk. tűzoltó egyesület parancsnoksága ezért nevezett bizt. társulatnak köszönettel adózik, elmulaszthatatlan kötelességeinek tartja, azt hasonló czélú egyesületek figyelmébe a legmelegebben ajánlani.

— **Csikó-kiállítás Zentán.** A „Zentai Gazdakör” ez évben is, Pünkösöd másodnapján d. u. 4 órakor tartja meg csikó-kiállítását 100 frtnyi díjazással. Felhivatnak azon gazdák, kik csikóikat kiállítani szándékoznak, hogy azok ápolására a lehető legnagyobb gondot fordítsanak, hogy a kiállításkor jutalomban részesüljenek.

— **Táncvizsgálat.** A „Zentai önk. tűzoltó egyesület” f. é. június hó 1-én, szombaton esti 8 órakor táncvizsgálatot rendez, melyre a meghívók a hét folyamán fognak szétküldetni.

— **Új rövid szivarok.** Új rövid szivarok érkeztek a szegedi dohánygyárból a helybeli nagy tözsdebe H rövid vegyes külföldi név alatt. Határozottan állíthatjuk, miszerint a régiéknél jobbak és már is meglehetősen égnék. Szükséges is volt, hogy a fogyasztó közönség egyszer már évezhető, olesóbb szivarokhoz jusson, miután nem mindenki áldozhat 5, 7, vagy 8 krajczárt darabjáért e különben is szükséges rossznak tartott füstölő anyagoknak. Az új szivarokat ajánljuk a nagy közönség figyelmébe.

— **Kertmegnyitás.** Farkas Orbán helybeli vendéglősünk díszesen berendezett kerti helyiségét f. hó 19-én, ma vasárnap, díszes kivilágítás mellett nyitja meg, amelyen 14 tagból összeállított zenekara fogja magát játékkal a közönségnek bemutatni.

— **A bármiképpen** nevezett gyomorbetegségek leggyakoribb oka az emésztési zavar. Az ilyennek jelenségei ellen legjobban dr. Rosa életbalzama Fragner B. gyógyszerárától Prágában alkalmaztatik. Ezen kipróbált és becses házi szer minden gyógyszerárban kapható.

Irodalom.

— **Az Építési Tanácsadó** című vállalatból, Gonda Béla műszaki tanácsos e közérdekű műveiből megjelent ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapestben Múzeum-körut a Nemzeti színház bérházában, a 3-dik fűzet, mely a esaternázási mérnöki munkák díjazási módozatait s a középítkezésekre vonatkozó általános és részletes feltételeket tartalmazza vagyis azon határozmányokat, a melyeket középítelek s épügy az ipartelepek, lakóházak, gazdasági épületek stb. egyes munkanemére (u. m. kőműves-, ács-, vas-, lakatos-, asztalos stb.) nézve az építési szerződésekben kikötendő. A fűzethez mellékelve van egy nagyobb minta-gazdasági udvar részletes terraraja (alapp, homlokzati-, hossz- és keresztmetszeti rajzok). A fűzet ára 30 kr. Különben az Építési Tanácsadóra előfizetni is lehet: Egész évre (18 fűzetre) 5 ft 40 krral, félévre (9 fűzetre) 2 ft 70 krral.

— **Mátyás Diák** című legolesóbb képes éleztlap, a mely hetenként esütörtökön jelen meg, mindinkább lendületet vesz s már is kedvencz lapjává vált a közönségnek. És ez természetes is, mert a gondosan szerkesztett s pompás illusztrációkkal bíró éleztlap a mint a legutóbbi számokból is meggyőződünk — teljesen megfelel magasabb igényeknek is. Hazafias érzület nyilvánul a lap minden sorából s szatirája erősen ostorozza a közállapotokat. A „Mátyás Diák” egy politikai, mint társadalmi kérdéseket érint s amellett, hogy aktuális, bőven ad adomákat s tréfás történeteket is. Rendszeren melléklettel jelenik meg s ezáltal úgy a képek mint a szöveg tekintetében egyenlő a többi éleztlapokkal, noha előfizetési ára éppen felényi. Negyedévi előfizetési díja csak 1 frt. A kiadóhivatal (Budapest, kishid-utca 9. sz.) készséggel küld mutatványszámokat. Talán szükségtelen is mondani, hogy a „Mátyás Diák”-ot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Felölös szerkesztő és kiadó tulajdonos:
Schwarz Sándor.

Árverési hirdetés.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zentai kir. járásbíróóság 1771. számú végzése által Ofner Adolf és Engelmann Adolf végrehajthatók javára Mandel Mózes ellen 675 frt tőke, ennek 1889. évi február hó 15. napjától számítandó 8% kamatai és eddig összesen 76 frt 20 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 693 frt 20 kr-ra becsült bolti áruk és berendezési butorok, csöves kukoricza és egyéb álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 3857/1889. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Adán, végrehajtást szenvedő lakásán leendő eszközzésére 1889. évi május hó 21-ik napjának délelőtti 8 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. § a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Kelt Zentán, 1889. május 9.

Braun Soma
kir. bir. végrehajtó.

Árverési hirdetés.

A zentai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság ezennel közhírré teszi, hogy özv. b. Révay Simonné, b. Révay Gyula, b. Révay Simon és özv. gr. Forgách Józsefnének, Horváth János elleni végrehajtási ügyben végrehajthatók kérelme folytán a végrehajtási árverés a zentai kir. járásbíróóság területén levő s az adai 569. sz. tjkvben Horváth István és neje sz. Egész Katalin közös tulajdonú felvett 561 öi. számú ház és beltelekre o. é. 400 frt kikiáltási árban, és az adai 656. sz. tjkvben ugyanazon tulajdonosok nevében előforduló A+ alatti 2771 a hrsz. 1100 öles földnek Horváth Jánost illető fele részre o. é. 114 frt kikiáltási árban és végre az adai 4350. sz. tjkvben Szügyi Lukács mint Horváth János jogutódja és Egész Katalin közös tulajdonú felvett A+ alatti 3181. hrsz. 1 h. 600 öles földből Szügyi Lukácsot illető fele részre 228 frt ki-

kialltási árban elrendeltetett és hogy ezen ingatlan az 1889. évi július hó 17-ik napján délelőtti 10 órakor Ada község házában megtartandó nyilvános árverésen becsáron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak bámt pénzül a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy ovadékképes értékpapírban letenni.

Zentán a kir. bíróóság mint tkvi hatóságnál. 1888. december hó 31-én.

Kovács
kir. aljárásbíró.

Alulírott Zentán az adai utcán (1744. sz. a.) fennállott üzletét beszüntetvén, közhírré teszi, hogy a bolti felszerelés: állványok, ür- és súlymértekek, árumaradványok stb. eladók. A bolt helyiség kiadó.

Elek János.

Gyors s biztos segítség gyomor bajok s azok következményei ellen.

Az egészség fenntartására, az életnek s ennek folytán a vérnek tisztítására és tiszta állapotban való fenntartására és a jó emésztés elősegítésére a legjobb s leghatásosabb szer a már is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalsam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalsam a legjobb s leggyógyhatásosabb gyógyfűvekből a leg gondosabban van készítve s különösen minden emésztési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyus felbűfögés, vértolulás, aranyeres bajok stb. stb. ellen teljesen hatásosnak bizonyul. Ily kitűnő hatásai következtében ezen életbalsam egy megbízható házi-szerévé lett a népek. **Ára egy nagy üveggel 1 frt, kis üveggel 50 kr. Elismerő iratok ezrei bárkinek betekintés végett rendelkezésre állnak.**

Óvás!

Hamisítások elkerülése végett, mindenkit figyelmeztetek, hogy az egyedül általam az eredeti utasítás szerint készített „**Dr. ROSA-féle életbalsam**“ minden üvegecskéje kék burkba van csomagolva, melynek hosszoldalain „**Dr. ROSA életbalsama a „fekete sashoz“ címzett gyógyszeráról. FRAGNER B. Prága 205-III.**“ írásmet, cseh, magyar és francia nyelven olvasható, széles feleln pedig az ide nyomott védjegy látható.

Dr. ROSA életbalsama valódián kapható csak a készítő

FRAGNER B.

Védjegy. **fróaktárában, gyógyszerár „a fekete sashoz“ Prágában 205-III., és BUDAPESTEN Török József úr gyógyszeráránál, Király-utca 12. sz. Budai Emil ur városi gyógyszeráránál a Városház-téren.**

Az osztr.-magy. monarchia minden nagyobb gyógyszerárán van raktár ezen életbalsamból.

Ugyanott kapható:

„prágai általános házi-kenőcs“

több ezer hányalattal elismert **biztos gyógyszer** mindenféle gyuladások, sebek és gennyedések ellen. Ezen kenőcs biztos eredménnyel használható a női emlő gyuladásánál, a tej tespedésénél szűlőskor, kelevényel, vérdaganatoknál, genyes fakadékoknál, pokolvárnál, körömgyökéknél, az ugynevezett körömfüregnél, ekkeményedéseknél, felpuffadásoknál, mirigydaganatoknál, zsírdaganatoknál, érzékenlen tagoknál stb. Minden gyuladást, dagadatot, ekkeményedést, felpuffadást a legrövidebb idő alatt eltávolít; s ahol már gennyedés mutatkozik, ott a dagadatot legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül felszívja, kiéreti és kigyógyítja.

Kapható 25 és 35 krajcáros szelencékben.

Óvás!

Mintán a prágai általános házi-kenőcsöt sokszor utánozzák, mindenkit figyelmeztetek, hogy ez eredeti utasítás szerint csak nálam lesz készítve, s csak akkor valódi, ha a sárga őszelence, melybe töltetik, vörös használati utasításokba (melyek 9 nyelven nyomták) és kék kartonba, melyen az ide nyomott védjegy látható — burkolva van.

HALLÁSI BALZSAM a legbizonyultabb, számtalan próbatét által legrosszra. Egy üveg ára 1 frt.

FODOR MIHÁLY utódai
butorgyárak Budapesten

Főüzlet Budapest Nádor-utca 12. sz.	alapított 1851-ben Gyártelep: Budapest, V. Zoltán-utca II. szám.	Fióküzlet Budapest, Andrássy-ut 9. sz.
--	--	---

Azon óhajunk által vezéreltetve a mélyen tisztelt közönség igényeit minden tekintetben kielégíteni,

asztalos és kárpitos műhelyeinket tetemesen nagyítottuk a modern technika segítségével elláttuk és ezáltal versenyképességünket minden irányban emeltük. Butortelepeink kész

asztalos, kárpitos és diszitó munkák dus választékából álló

kiállítás

képeznek, melynek megtekintésére mindenkit tisztelettel meghívunk. Építve ezégünk régi jó hírére és tekintettel **mérsékelt jutányos** árainkra, ajánljuk magunkat a n. é. közönségnek **menyasszonyi kelengyék, teljes berendezések, szállók, fürdők, iskolák** stb. elkészítésére a legegyszerűbektől a legfinomabbakig és biztosítjuk a n. é. közönséget a legsolidabb és legizlésteljesebb kivitelről.

Mély tisztelettel

Fodor Mihály utódai
butorgyárosok.

„MARGIT“

GYÓGYFORRÁS,

„MAGYAR SELTERS“

Vegyelmeze a budapesti m. kir. egyetemen. **Szer-acc-s** vegyi ómestétele, levő szabad, de gazdag, félc-kötött szén-sav-rtalmú kiváló hatásúknak bizonyult különösen **tüdőbántalmanknál** a hó! a szabadszén-sav-esekélyebb jelenléte m-góvja a betegot a káros, -öt veszedelmes igazságtól, ellenben a félig kö-öt szén-sav-gazdagsága a gyógyhatású alkatrészeknek a beteg testre: be való gyors és biztos felvétel-észközi. Ezen tulajdonságának köszönheti a Margit-forrás azon kiváló előnye is, hogy a hó szabadszén-sav-rtalmú omában erő ebb aszvány-vizek, mint a **seltors-gleichenbergi, tündőbujokiban, különösen a tündővérzéseknel** már nem alkalmazhatók, a Margit-forrás itt is a legjobb hatás mellett folyton használhatók.

A tündőbetegek alimátikus gyógyintézetekben, különösen a leglátogatottabb Görbnersdorfhárdt, Dr. Navratil, Dr. Poór, Dr. Kétly, Dr. Barbás; Bécsben Dr. Baumhugyszervek általános hurutos bántalmánál.

Mint ivóviz

Präservatív-gyógyszernek bizonyult legelőzőbb Triest-Flumében **KOLERA** megbetegedés ellen a

„MARGIT“ borral használva a legegészségesebb ital!

Kizárólagos
fróaktár **ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb
k. ut. Ásvány,
Víz szállítónál,
Budapest.

Ugyiszintén kapható minden gyógyszerárban, fűszere kereskedésben és vendéglőkben.